

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4
фор., на по године 2 фор.За АУСТРО-УГАРСКУ БОС-
НИЈУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год.
6 фор., на по год. 3 фор.За све остале земље годишње
20 фран. у злату, на по године
10 фран., у злату.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата плаћа се поштанском
уплатницом непосредно админи-
страцији „Гласа Црногорца“ на
Цетиње, а коме је наручије, г.
Петру Рамадановићу, к. п. аген-
ту у Котор. Дописи се шаљу
уредништву. Рукописи се не вра-
ћају.За огласе плаћа се: за сваку
ријеч или за број од пет цено-
ва по 2 новчића за први пут, а
за сваки даљи пут по 1 новчић.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВЈЕСТИ.

— У четвртак стигао је из Би-
ограда генерал-штабни пуковник и
почасни ађутант Њ. В. Краља Алек-
сандра I, г. Милош Васић, као наро-
чито изасланик Њ. В. Краља Србије
на Цетињу.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње 8 фебруара

Објављени инглеско-јапонски са-
вез, о ком јевропски листови толико
говоре, сматрајући га склопљена про-
тив Русије, најмање је утиска учи-
нио у Петрограду. „Н Времја“ и
„Петроградске Вједомости“ просто
су га регистровале, а „Новости“
овако пишу: „Министарство Салва-
терија, закључивши уговор с Јапо-
нијом, могло би се похвалити дипло-
матским успјехом, кад тај споразум
не би понављао начела руске поли-
тике на далеком Истоку. У самој
ствари, овај споразум нема самостал-
ног карактера него је допуна руско-
јапонског уговора од г. 1898 о не-
зависности Кореје и англо-њемачког
споразума од г. 1900. ком су се ка-
ниће придружиле све велесиле, о
независности Кореје као основ statu quo
у источној Азији. С тога инглеско-
јапонски споразум, допринашајући
учвршћењу тога statu quo, допуња
обавезујуће мира у Азији. С овог
гледшта оп може бити само одо-
брен. То није савез офанзивни, него
дифензивни. По уговору, ако једна
од уговарајућих страна ступи у су-
коб са којом трећом државом, друга
је држава обавезана да остане неут-
рална, док на њену савезницу не
удре двије или више држава. А по-
што ниједна држава не мисли ударити
ни на Јапонију, ни на Инглеску, то
се англо-јапонски савез појављује
доста изливном предохраном. Јапо-
нија, ослањајући се с једне стране
на споразум од г. 1898 с Русијом,
односно Кореје а с друге стране на
споразум с Инглеском, тек закључени,
без сумње наоди се у добром поло-
жају. Мирни карактер англо-јапон-
ског споразума види се такођер и
из одредаба, које обезбеђују права
свих држава на слободну трговину
у Китају и у Кореји. Али се не
може разумјети, зашто је овај уговор
тако угодан Њемачкој, и зашто му
се њемачка штампа тако обрадовала.
Њеки берлински листови у запосу
ухићења дошли су чак до тога, да
овај уговор проглашују дјелом ње-
мачке владе! То је смијешно и во-
ма је вјеројатно да се ту крије тај-
но негодовање. Јапонија, којој су се
Њемци толико удварали, нашла се
у савезу не с Њемачком него с
Инглеском. Томе се у Берлину
нијесу надали. Ето за што би та-
ко хтели преставити, да је англо-
јапонски савез управљен против
Русије и да осим Њемачка може
бити мирна за своје интересе у
источној Азији. Ипак овај споразум,
напротив, може имати врло не-
повољан утицај на распрострањење
њемачке моћи на далеком Истоку;
а што се тиче Русије, англо-јапон-

ски уговор споредног је значаја. Он
с једне стране допуња услове руско-
јапонског споразума о Кореји, јер
обезвјеђује Јапонију да уважава не-
зависност Кореје, а с друге стране по-
тврђује сопствене обавезе Русије, у
колико су оне изражене у деклара-
цији великих држава о независности
Китаја, коју је и руска влада потпи-
сала. Ми смо већ говорили поводом
разоружања луке Вој-кај-воја Ингле-
ском, да је мирољубије инглеске по-
литике у Азији изван сваког сумње.
И ми држимо да с тог гледишта
треба гледати на англо-јапонски са-
вез. Кад би Инглеска дружице ми-
слила, то она не би ни у ком слу-
чају узела независност Кореје као
основ уговора са Јапонијом, него би
се напратив постарала, да разбуди
наде јапонске на освојење Кореје. И
за што би Инглеска напустила Вој-
кај-вој, као стратешку тачку? Тај
савез не пријети миру, него је нови
акт мирољубија. О успјеху постигну-
том инглеском дипломатијом, мијења
могу се разилазити. Док једни сма-
тају тај успјех веома значајним,
други га налазе сасвим фиктивним.
Како изгледа, истина се налази у
средини ових крајњих мијења. Нај-
интересантије је, што су се прего-
вори о споразуму водили тајно, што
је данас веома трудно. Познато је,
да маркиз Ито, који је пропутовао
Јевропу јесенас, пије био у Лондону.
Међу тим, њему се приписује закључ-
чење овог уговора. Будућност ће
показати у колико је овај споразум
користан за Инглеску. За Јапонију
има озбиљни значај, у колико је
уводи у сферу свјетских међунаро-
дних односа. Осим ниједно питање,
које се тиче далеког Истока, не мо-
же бити ријешено без Јапоније.“

У истом смислу пише и петро-
градски „Свјет“.

НЕНАДНИ САВЕЗНИК БУРА.

До сада су све официјалне и приватне
инглеске вјести из Афганистана гласиле,
како је нови афгански емир Хабибула-Хан
вјерни пријатељ инглески, како га је на-
то заклео отац Абдурахман-Хан испред сво-
је смрти и т. д. Али одједном се сада по-
јављује Мула Гада уз новог емира, као
човјек од великог утицаја. Да се та појава
оцијени како треба — вели петроградско
„Н Времја“ — треба знати ко је то Мула
Гада и како он мисли о Инглесима.

Г. 1897 у долини ријеке Тоџи једно
племе горштакско нападо је на Ингле-
зе. Мало за тим опет су Инглези били напа-
нути мало даље, на сјеверозапад Пешавера.
Инглези нијесу давали тим нападајима ве-
лике важности, али су то били први сиг-
нали устанка горштакских племена сјеверо-
западне Индије. Кроз мјесец дана био је у
пламену устанак против Инглеза уздуж све
границе између Индије и Афганистана.
Влада инглеске Индије убрзо се увјерила,
да ни издалеко неће бити довољна војска,
која се налазила у сусједству побуњених
племена, да их покори. Требао је сакупи-
ти 50,000 војника и предузети поход на
Тирах против Афганца, једног од најсилни-
јих устаничких племена.

У том устанку постојано се споми-
њало име Мула Гаде, чијој се агитацији
приписивао читав устанак. Он је био про-
гласио против Инглеза свети рат. Својом
страстном ријечи он је био побунио своје
савјетљиве и лично их предводио про-
тив Инглеза. По толико пута долазили су
вјести, да је мула Гада заробљен или убит,
али је он једнако војевао, као и сада. Де-
вет, против непријатеља.

Поход генерала Локхарта против Ти-
раха није имао одређеног резултата.
Не напавши на какво веће одјељење
Африде, Инглези су морали напустити по-

ход услед велике студени, и тада су их
Африди на повратку нападали из засједа
на сваком кораку. Држало се, да ће се на
прољеће наставити операције, али је уста-
нак сам стао падати. Говорило се, да је
мула Гада био изгубио утицај међу гор-
штакима, али се такођер говорило, и да је
сам вођа устаничких побуњених устанак, да га
настави у згоднијем часу.

Сада појава тога горштакског вође уз
кољено афганског емира мора узнемирати
Инглезе. Ни њеки мјестима већ факи-
ри и мули сију смутњу, као што „Агенци-
ја Рајтерова“ јавља. За сада се не може
очекивати ништа озбиљнога прије неголи
не наступи топлије вријеме, концем марта.
Ако је мула Гада очекивао згодан час,
није могао згоднији дочекати. Инглесима
неће лако бити сада да угуше устанак,
јер неће бити у стању да попуне бројност
своје војске у Индији. Што се могло у
Инглеској скупили, све је послано у јужну
Африку, куда је одправљено неколико вој-
ске и из Индије. Највећа је оскудица у
официрима, који су изгинули у први пе-
риод рата са Бурима.

Бурни нијесу могли добити помоћи од
образованих народа; неће ли им помоћи
дивљи горштакци, који живе у сјеверно-
падној Индији?

ДОПИСИ.

Кчево, 25 јануара. (Нови колски пут.)
Наш „Глас Црногорца“ није дошло ни јед-
не више рјенице о овом новом колском пу-
ту кроз Катунску нахију, но што се на-
поменуло у 29 броју „Гласа Црногорца“
од 14 јула 1901 год. и то да се пут отпо-
чео од Чекања за Даниловград — те за-
то се сад јавља Ваг, господине уреднице,
о појединостима овог врло корисног пута
за оне крајеве.

Назад неколико година отпочео се је
био радити овај пут и буде урађен од Че-
кања до на брда Ђеклићка и на то се
прекине радња због других пречих држав-
них радња.

Године 1900 Њ. Кр. Височанство
наш Узвишени Господар, знајући да је
овај пут врло корисан по народ, пошље г.
Марка Ђукановића те овај пут обилежи
од Чекања до Данилова града. Господин
Ђукановић врло је вјешто извео овај пут,
једно што је изабрао положаје, а друго
гледао на олакшање рада.

При извађању ове линије имало се
у виду, да се дође што ближе селима, што
је и учињено у колико је могуће било.

Линија пута наставила се са Брда
Ђеклићкијех, ње постоји и једна крима
(хан), па се повела страном сјеверно до
Војковића, па сјеверозападно кроз Кукишта
и све западније до на Мулиново почивало.
и ту је једна крима, која служи за пут
нике од Грахова. Од Мулинова почивала
иде час сјеверно а час западно уз Симуњу
50%, док ипак на Симуњу је се налази
једна крима за путнике.

Од Симуње иде кроз Ђелице сјеверо-
западно 500 м, одакле настаје једна ка-
ница са торијуном. Даље иде сјеверно
преко Решење, нагињући се све источније
до на Руђиново почивало, а одакле сјеверо-
источно оојом испод Малошина дола до
на поглед Ђешева Ступа (село), па сјеверо-
но до у Кчево, ње се налазе четири крме.

Сад иде преко Кчева до чебане (ба-
рутане), одакле се окреће право на исток
и пење се у једном правцу 4% до на по-
глед Велестова.

Даље иде подножјем Копитника (пла-
нине) преко Велестова до у Марковину,
па се хвата подножјем Гарча и иде источно
кроз Многост, Горње Загараче на Бешин
уба, ње се чини један торијун па иде изнад
Доњег Загарача источним подножјем Гар-
чића сјеверозападно до на мост на Суми-
цу, па Вељим пољем на Даниловград.

Године 1900 наређено је било да
свако племе својим сеитом ради и отпоче-
ше радњу: Ђеклић од Брда; Ђелице од
Симуње, а Чељани од Источина.

А године 1901 Њ. Кр. Височанство
нареди да на линију кроз Ђеклиће раде
Цетинјани и Његуши и један баталеон
стојеће војске, кроз Ђелице — Цуце, а
Чељани да се поврате кроз Ђелице до
Ђешева Ступа.

Свак секош на радњу, као оно за сво-
ју и државну корист и све је весело и

здравило било за вријеме ове радње и кроз
кратко вријеме направи се од Чекања до
на поглед равни Велестова.

У исто вријеме радили су на исту
линију и Брђани од Сумице до Бешина
уба, који су и довршили. Од пута није
рађено од Грабове гомиле до Бешина уба
од прилике 10 км., а и ово што је рађено
би добро било проширити и насути боље.

Њ. Кр. В. Господар, кад је јесенас
прошао овим путем, нашао је војску ње
ради, одао им је благодарност и са многи-
јема се разговарао и овеселио војску и
обдарио их је све новчано, а о новој годи-
ни изјавио овамошњим главарима, да пле-
мена, која су до сад радила, да ње посад
радити под платом, што ње се сиромашни-
ма дати двострака корист.

Нека је слава и хвала нашој Го-
сподару!

Многи су се чудили у почетку што
овај пут није пошао Чељским Лисцем, а
сад напротив, а ево зашто:

Историјско мјесто Кчево малу корист
би имало да је пут пошао Лисцем, а сада
врло велику, а Боже дај здравља и на-
претка Господару иста линија би служила
продужењу пута преко Ђашева на Ђе-
пинице за Никшић, који пут би био међу
најлакшије путове у Црној Гори и оне
ако Бог да.

Друго, иста линија што је у Кчево
дошла, би послужила за продужење кол-
ског пута преко Трбина уз Цуце за Гра-
хово, те би се и Грахово везало са Дани-
ловићевградом, а Кчево би било раскрсје
тих путних мрежа, а путови би дошли
кроз племена и планине, те би се велика
корист учинила у сваком погледу.

Линија пута од Чекања за Данилов-
град биће врло пријекса, аа које се сваки
увијерио, ко је пролазио овим путем, како
пјешке тако и туђом снагом. Рачунало се
је са Цетиња у Кчево најпријеко 6 ура,
а сад ево колико је: г. ком. Јанко Вуко-
тић први је пут пошао кароном од Цети-
ња за Кчево и дошао је за 3 уре и 10
минута и сувније је починио на три мје-
ста по неколико минута, а кад се доврши
до Даниловаграда моћи ће карона са Кче-
ва за двије уре.

Мислим да поће сувније бити да
читаоцима јавим, да смо до сад врло добро
са домаћом стоком и да су чобани весели
никад боље. Здравље народље повољно,
једино биле су неке дјечије болести, које
се нијесу шириле, што се има благодарити
племенским главарима, који хитро извије-
стише лечнике, који личним присуством
спријечише болести — све је добро.

Филип Пејовић, учитељ.

На Колашину, 27 јануара. (Постанак
и оснивање „Добра Нада“). „Добра Нада“ по-
ликла је из чисто љубави к свему ономе
што је оне корисно. Од како се изнијела
на јанност „Добра Нада“, подизала су се
небројна питања: „Шта ће „Добра Нада“
конт нас“, зар су „Црногорци пјанице“
и т. д. — У опште мнозини се чинило и
чини да је „Добра Нада“ нешто сувишно
и непотребно и да ми сами не разумијемо
једне такве установе и да „Добра Нада“
не одговара културном положају и животу
нашега народа; да ми нијесмо могућни
штогод тако уредити и одржати. Али Бог
је рекао: „Ради и ја ћу ти помагати.“

Ма све наведене примједбе може се
рећи, да су неумјесне и неосноване, и да
испиту из ових глава, које су нацртане
„целим филозофијом“ и које не знаду
што значи мислити, осјећати, жељети и
прозирати у тihu будућност. Ја ћу се
постарати да докажем, да су овакве уста-
нове код нас потребније него гдје друго
и да баш одговара нашим данашњим при-
ликама, па и ако се у Црној Гори сара-
мјерно троши много мање алкохолног пића
и мање пјаница има него гдје друго. „До-
бра Нада“ треба да буде предтеча онога
што би могло бити и што код других већ
постоји. „Благо томе, ко се на туђи при-
мјер учи“ вели народна пословица.

„Добра Нада“ није се појавила да
нас спасана од већ укоријењеног зла до
сада, него као предтеча томе. Код нас, да
се човјек не знам колико потруди да ис-
пита и не знам близи нашао у цијелој
држави неколика примјера правог пјанице.

Код нас нема, по доказу искусних
љокара, с којима сам се о томе разговарао,
тешких болести, које би свој почетак од
алкохола водиле. По кад би ми могли и

даље састав у приликама у којима су живјели наши стари и у којима смо ми до сада живјели, горње би примједбе имале свога основа. Али то нити може, нити ће бити. Културне тежње народне захтјевају од нас сасвим друго. Мијећајући се с другим народима и развијајући се културно, мора нам, и то је неизбежно, пријенути по нешто од туђинштине. Такву животну неизбежност и предвидјела је „Добра Нада“, те се је бави за то и појавила на пољану, да при том тешком и можда наглом прелазу из једнога живота у други, да чува наш здрави организам, да чува наш још ни чим не искварени народ, од тешког и опасног ала, које је многе довело на ивицу пропасти.

Може се рећи да ниједно слично друштво, а има их већ много, није руковођено при оснивању љепшом мишљу од овог нашег још малог и незнатног, које ће с помоћу Божијом и трудом и радом разумних људи бити велико и знатно. Читајући историју понеких против-алкохолних удружења није ми се било тешко увјерити да је за основу свима послужило прекојерно народно пиће и зае посљедице од истог. Нагла промјена народног здравља у опће а душевног посебнице изавала је читаву револуцију међу оним људима, који о народу воде бригу. Из свега до сад реченог изаила да су се та друштва појавила као љекар противу већ развијене болести народне, а не као предродана од тек предвидјене опасности с те стране. Али код нас није тако, нити је било дошло до тога, него се наше малено друштво „Добра Нада“ појавила, као предродана, противу опасности, која би нас при нечувању могла снаћи, од злоупотребе алкохолних пића, од чега су многи беаумници пострадали на и главом платили. Наша добра нада, као ученик хигијенског учења, мало вјерује у апотекарске лијекове, гдје је болијест већ ухватила коријен, и препоручује сваком, ко себи добра жели, да се чува, дакле истиче му идеју чувања, као најглавније средство опћег напретка.

Кад је г. др. Кујачић, приликом прве читаоничке скупштине прошле године, држао практично предавање о алкохолу и његовим алим посљедицама, морали су се присутни грозити, разумјевши какве се болести могу појавити од тог злог отрова. Па зар да га ми узимамо у се онако равнодушно као неку сласт, не размишљајући на хрђаве посљедице. То не, нећемо никада доаволити. Данас већ и наш најпростији сељак има шири поглед на живот па према томе, без сумње, и веће животне потребе, које не могу бити подмирене из оног досадањег навора, а природна је ствар, да човек мора да тражи начина и средста, како ће задовољити све жеље и потребе. Отуда падају сувишне брине, отуда поставак и развиће варошког живота, отуда прелаза из простог живота у тежи и много запренији; отуда културни и много финансијски и слабоји људи; отуда, да речем, почетак културе с љезиним необичним шаренилом, колико с једне стране пријатним, толико при неумјесном животу опасним и штетним.

Па како је дух времена и нас већ изазвао, да ступимо у то шаренило окићено коло, гдје ћемо имати разне ствари и сувише трошити нашу до сада сачувану снагу и имање, то је „Добра Нада“ нау-

мила, да покаже нашем народу док је још јак и здрав и при доброј снази, да при ступању у тежи културни живот нема више пропасти и ала од алкохолних пића и сваке раскопи, од које нагло изумиру прије времена пијеле народне масе. Које је потребно, а потребно је мислим свакоме, нека ана да наше друштво жели да чува народно здравље од опаког ала, које га у данашњим приликама лако може снаћи у довољној мјери, а није поникло до већ укоријењено и угнијежђено зло изопи. Код нас га нема и не треба да буде.

Сини поље образовани људи, за сваки посао обраћају се на будућност, т. ј. прозиру какав ће плод који рад донијети, и, који год човек тако и с таквом мишљу не започиње свој рад, мора му бити узалудан. Какве користи поједини радови доносе, то су без сумње мнозина вијдали; довољно је само један неуспјех у неком предузећу или напротив, па да се мнозина поуоче и опамете, а давно је речено: „Благо томе ко се на туђ примјер учи“. И поједини чланови садашњег друштва „Добра Нада“ имали су у виду то, да добро и без пристрасног проуче и посматрају посљедице оних јадника, који су највише уживање нашла у алкохолним пићима, премда се у нашој домовини сразмјерно становништву врло мало троши тај омиљени отров. Кад би се наобрајали они, који су узрок пића пропасти, то би изашао један „Некролог“, јер и они се се с правом би могли у мртве рачунати. Наш мозак почиње да ради и да се напреже, чега прије није било у толикој мјери ни приближно. Питам да ли је могуће да може боље радити онај који пије алкохолна пића или онај који их никако не пије? одговор је бра и лак, да онај који пије алкохолна пића не може ни приближно умно радити, као онај који не пије. Што се тиче физичког рада о томе — код пјанице нема ни помена, једино што знаду лијепо нацртати М. — А једи то све зло, што човек не може умно и физички да ради? Не, него кад се човек напије он чини свакојака ала од себе, а највише што губи драгоцјено здравље, а посље тога част и имање.

„Добра Нада“ пониче из наше ердине, она ће мислим с Божијом помоћу својим трудом и радом па и дјелима придонјети користи нашем народу. „Добра Нада“ ће бити за народ отворена књига, написана златним словима, на којој не смеје бити никаквих прљотина, или као огледало, на којему не треба да има никаквих пјега. Само мало више и пажљивијега посматрања, па ћемо се увјерити у опасност, коју је „Добра Нада“ далеко пред нама угледала и опазила, и од које нас зове говорећи да се чувамо и да смо на опрезу. Опасност је та у наглој промјени и начину нашег живота; промјена се јавља природном посљедицом културне борбе за опстанак, у коју по природном закону и ми ступамо и све више ступамо.

А. М.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Грчки одговор папи Лаву VIII. Колико је католичка пропаганда дигла главу и осмјелила се на Балкану, најбоље се види из тога факта, што је римски папа прије кратког времена смио чак да

упути читаву једну посланицу својим бискупима у Грчкој, и да у њој отворено позове све Грке да се одрекну „шизме“, под којом дакако да подразумева православље, па да приме католичанство и признаду папину власт, — рачунајући при том, по свој прилици на то, да је за то годна прилика ушљед бачких немпра, који су били избили због превоења јеванђеља на ново-грчки језик. Овај у правом смислу ријечи папин наертај на грчку цркву, канда је уништио стрпљење грчког јавног мњења, које до сада није баш бог зна какву пажњу обраћало на католичку пропаганду, и с тога читамо у грчком листу „Messenger d' Athenes“, који излази на француском језику у Атини, чланак у коме се на достојан начин одговара на папину посланицу. „При упоређивању католичизма са православљем — вели се у чланку — нећемо дирати у догмате, пошто је сам папа држао за потребно не дирати у ту деликатну страну питања, но ћемо само узгред ианијети у историјском прије гледу ону „спасоносну улогу“, коју је у животу народа извршио хришћански Рим под старјешинством папе. Он је усеудно на коначно убијање и на спаљивање на ватри толике старосједиоце народе у Јужној и Средњој Америци, који нијесу хтјели да приме католичизам. Пошто се основало византиско царство и у њему завело хришћанство, када су Грци пали под иго римских ћесара, који су у Византију пренијели сву поквареност Рима, лукавство и бездушност његове политике, деспотизам и фанатизам његовога свештенства, они су и нехотиче постали оруђем тих изрода ћесара и римских првосвештеника, па пропаст јуначкога хришћанског народа, који је био грчкој штит против незнабожачких освајача. Хришћански Јермени толика стотљећа очајно су се борили против навале Персијанаца, Арапа и варвара средње Азије. А византијски цареви под притиском римскога свештенства слаше на њих велике војске, које су разоравале неосрћну хришћанску земљу са не мањом јарошћу, него ли дивље ордије персијских ханова. Још нечијеније поступали су са Јерменима, када су они ступили у борбу с Арапима. А резултат те савијене мржње и нехришћанскога фанатизма био је тај да су Турци Селџуци и Османлије оборили Јерменску и у њој се са свим утврдили, а за тим бацили у њековне окове и нас и све балканско полуострво. Па ко је покренуо крсташке ратове, него исти хришћански Рим, који у главном није ишао на ослобођење светих мјеста од мухамеданаца, него на оснивање католичких књажевина у Палестини? Наоружавши свих мухамеданских свијет против хришћана, римски првосвештеници дигоме крсташке Легионе на киликиску јерменску државу, која им је чинила огромне услуге, али није хтјела да призна папину власт. Хришћански народ паде под ударцима против њега разјарених мисирских султана, уз које су претале латинске државе основане у Палестини. Па Шпанија са њеном инквизицијом? Па пропаст Пољске? Па драгонаде и вартоломјејска ноћ у Француској? Па спаљивање у Чешкој?

Хришћанство, коме је пут спремил а јелинска просвјета, није се међу потомцима Сократа и Аристотела могло дуго држати у духу науке о богоочовјеку, као што је усвојио Рим. Оно се морало опростити

хришћане. Није било душе у Пери која је чула глас о пожару тачно на пола ноћи, а да није помислила е је наступио тренутак ужаса и напада софта на хришћандук.

Ипак је изашло да су гласови били преувеличани.

Удес пожара тачно на по ноћи који је потврђавао пренесени прије глас о удару — био је случајан. Горела је једна кућа у Галати при мору, која је до Пере, у хришћанском кварталу, али никаквих покушаја за напад није било, па и ако је код пожара било неколико софта, који су више из љубопитства него ли из мржње гледали на неке служитеље при руском посланству, који су ризикали поћи до пожара, не обзирајући се на све опасности и на оне те су им говорили да не иду.

Ноћ је прошла мирно. У руском генералном консулату догоријевали су огњени, који су једва већ освјетљавали Црногорце, опружене по свим портима и скалама, а и по голој земљи.

По неким извјештајима софте су заиста нешто замишљале учинити те ноћи, али пошто су видјели и увјерили се, да им хришћани са своје стране неће тако јефтино дати свој живот, него да су се спремил да их мушки дочекају и одбију — то су се разбили од својега предузета за напад.

II.

Не гледајући на успјех, који је крунисао све њихове захтјеве, софте, под упливом „Младо-Турске“ партије, ставе се под заштиту Инглешке. Они су били незадовољни због лица, која су стављена на чело духовне и грађанске администрације. Софте су мислили да ће велики везир бити Митад-паша и да ће они помоћу њега постићи

римскога јарма, као што је то и учинило, прогласивши православље и створивши насељенску православну патријаршију. Зар православље запрехује, као католичизам, сваком православном народу служити ли тургију на свом народном језику? Зар православље баца анатему на сваки хришћански народ, који не припада православлу? Зар оно прогони и тамани неанабошце? Зар оно иде за тим, да пода се добије свјетовну власт? Зар пада на ум православном пастиру да себе проглашава непогрешним? У којој православној држави проповједа свештенство, да „изван православља нема спаса“? Најпослије, која поглавица независне од мухамеданске државе православне цркве ступа у тијесно пријатељство са калифом, на чију су заопијест убијене стотине тисућа хришћана. Католичка и православна црква, ако и јесу блиске по основним догматима, али по духу, начелима и односима према народностима тако су далеко једна од друге, да међу њима није остало скоро ништа заједничко. Православна црква не трпи никакво однарођивање, никакво туђење и иржњу према другој хришћанској вјери. Према таквим приликама, може се казати за приједлог, који је папа учинио грчком народу у својој посланици, да нема никаква смисла. Исто тако није могуће да би грчка влада пристала на отварање католичке семинарије у Атини ради припремања католичких мисионара од самих Грка. На 21½ мил. православнога становништва у Грчкој има свега 30.000 католика, и то су Левантинци од Санторина, Сире и Накса. Они уживају потпуну вјерску трпљивост, имају своје мушке и женске школе. Католички бискупи и патери у Грчкој скоро сви су Талијанци, али су примили грчко поданство. А ако папа у својој енциклици изјављује жељу, да се у будуће католичко свештенство састоји из рођених Грка, то никако не ласка нашој сујети, у толико мање, што своји своје лакше могу обратити, него ли Талијани.

(Срби из Аласке) приложише за обновљење старе порушене цркве на Зупцима у Херцеговини:

Гг. Буро Вукашиновић 50 тал.; Јово Миладиновић 30 тал.; Лазар Даниловић 25 тал.; Јово Стаић, Божо Вукашиновић и Обрен Паржичић по 20 тал.; Ђурица Ђурић 15 тал.; Никола Асановић, Петар Ђурић, Стево Вучуревић, Душан Ратковић, Богдан Ђурић и Драго Шупљеглав по 10 тал.; Благоје Ратковић и Никола Брњаш по 6 тал.; Јово Бронзић, Јово Клакор, Драго Лепетић, Раде Миладиновић, Богдан Томашевић, Обрен Радовић, Никола Вукашиновић, Јово Новаковић, Андрија Павловић, Божо Тица, Обрен Станишић, Мијо Бендиш, Милан Вукашиновић, Буро Радаковић, Обрен Радаковић, Лако Радаковић, Обрен Радовић, Перо Радаковић, Томо Радовић, Лука Радовић, Јанко Пиптињак, Илија Риђешић, Тодор Риђешић, Мато Ратковић, Стево Ратковић, Митар Вицо, Митар Гргуревић, Обрен Гргуревић, Лако Шараба, Миле Тома Обрадовић, Иво Главич, Стево Бијељич, Мато Тушуп, Буро Чаловић, Лазар Миладиновић, Лазар Пиптињак, Ђако Пиптињак, Саво Клешић, Благоје Вукашиновић, Буро Климовић, Мићо Косић, Васил Радовић, Лазар Курајица, Благоје Ратковић и Јово Вукашиновић по 5 лира; Стеван

да ограниче власт султанову као и добити конституцију; да ће имати скупштинско засјдање и великог везира са раније прописаним програмом (програмли садржаи), и напопљетку савјет министара, гдје ће се све радити и решавати по већини гласова, а султан само да потврди једно или друго скупштинско ријешење, те ето баш због чега су се са свим својим захтјевима и ставили под заштиту Инглешке

У тецају других низова година 19-ог стољећа, Цариград је био мјестом борбе уплива руског и инглешког. Иза Кримског рата инглешки уплив изгледао је утврђеним на обалама Босфора, но, непрестани напори руске дипломатије, лични уплив руског посланика на самога султана и његове министре — успио је у неколико преокренути у корист Русије. Сами су Турци почели увиђати једнаког интереса та два народа, а тако и корист, коју је Турска могла извући из обближења са Русијом. Инглешка видећи ово, није престајала нацирући сву своју снагу, само да стане на пут свакоме обближењу Турске с Русијом, које је тек било почето, јер се при таквим тешким 70-то годишњим околностима бојала, да се што веће не догоди, не губећи из вида Инглешкој мрски Хункар-искељесински уговор.

Опћа узрујаност народа, а особито покрет у корист конституције, одила је као икад на руку Инглешкој, да може упливисати противу уплива рускога.

Због овога се јасно види, од куда су они велики поклони у оружју и новцу софтам и призивање флоте инглешке у Беоик. Сер Елијот тошпо се од радости кад су софте своја начела о конституцији ставиле под окриље и заштиту Инглешке. Посланик инглешки почео је са свим на-

ЛИСТАК.

КИЛИЧ-АЛАЈ.

Из историје турске царевине новијег времена.

Написао очевидца Н. Техилов.

Прев. Н. Симоновић.

(Наставак).

Аустријски посланик изјави да у случају нужде може имати до 1500 Боквијеља и Далматинаца; руски консул могао се ослонити на неколике стотине Црногораца, а остали посланици изјаве, да не могу имати никога, јер им је немогуће сакупити своје поданике са разних крајева Цариграда.

Оваким начином спасење мјесних хришћана посланици ослањали су на аустријске Србе и на Црногорце; овога дана на њих су гледали као на најнишу гаранцију свих јевропских колонија, а тим још више, што им (консулима) дозвати у сједишту мутесариф није могао дати никаква одговора, из чијих се ријечи јасно видјело, да се ни сам мутесариф не може ослонити ни на војску, ни на полицију, због чега сами хришћани приморани су били сами предузимати мјере за одбрану.

Вече је наступило с грозничавим стањем, очекујући шта ће се догодити на пола ноћи. Пера је сличила опкољеном граду; покрети по улицама убутали су — сваке се завукао у своје куће; масивна врата на руском генералном консулату, који по својој грађи изгледа као нека врста тврђаве, била су тврдо затворена, али се иза њих у унутрашњости аилије могао с поља чути авекет оружја: то су били Црногорци, којих је било око три стотине.

Ноћ је била доста хладна, због чега су по авлији Црногорци наложили огњеве. Јасно огњем освјетљене бркате фигуре одвајале су са својим црнојастим обликом; раабукћели пламен преливао се на злату црногорских капица и ђамаданима, као и на читавом арсеналу оружја, што им је стајало за појасовима. Те особите фигуре људи неке су сјећале околу огњева, а неке ходале по авлији. Са друге пак стране авлије из мрака испадале су друге, нове, у свом живописном црногорском одјелу, па би се опет губиле у мраку даље од огњева. По који пут сијнуло би гвожђе од ножа по ваздуху у рукама каквог прие косе окоштор младића, провајући како би с њим сјекао и махао; онамо пак загори се од блијеска цијев од злогласне огромне кубуре у рукама свога господара, који ју смотрено разгледа да ли му је наредна и подпращена. Над свом том сликом непрестано је господарила узрујаност јужне гомили Црногораца, која није могла трпјети тишине ни ћутања.

Тачно у 12 сати, на по ноћи, разасеже се глас Бекчије (ноћног стражара, који је по цариградском обичају у сав мах трачао по улици, вичући, да је пожар — ватра у куће. Одмах за тим чуо се стук у калдрму од гвожђем подковане повелике држалице, које су ваада бекчије носили, а уз то аваа, на турском језику: „Јанги вар“ т. ј. има пожар. Овакав глас у свако ноћно вријеме и без других опасности, наведе на новајлију ужас. Заједно с тим чу се и глас топа са стражарнице пожарне куле из Галате, што је значило да има негдје у граду пожар кућа.

Овај пожар догодио се тачно на по ноћи, као год да је потврђавао прије пренесени глас о знаку нападаја софта на

Павловић 4 тал.; Јово Барбарез, Милош Петровић, Тодор Булајић, Мићо Влаховић, Ђуро Познановић и Мато Лепетић по 3 тал.; Никола Колендић 2.50 тал.; Марко Вукотић, Кате Б. Вукашиновић, Трафко Ковачевић, Ђоко Вујичић, Мрдо Гугољ, Никола Лепетић, Антун Братош, Крсто Трапарић, Тодор Лукић, Мирко Бронзић, Јово Брајовић, Зорка Ј. Бронзић, Милан Ратковић, Петар Ратковић, Јован Стијеповић, Јованка Д. Лепетић, Михајил Ратковић, Јоко Тушун, Јово Радовић, Крсто Бронзић, Анто Бојановић, Иван Јанић, Никола Анђушић, Василиј Јакић, Петар Сировина, Аћим Тица, Митар Анђелић, Јован Војиновић, Јово Лепетић, Марко Тропарић, Душан Лалић, Обрен Милићевић и Тодор Милићевић по 2 тал.; Саво Мрачевић и Ђуро Мрачевић по 1.50 тал.; Радван Булајић, Мато Мустанић, Андро Глећ, Мијо Грзило, Влахо Урдовић, Ђуро Обуљен, Паво Пијоровић, Мато Тиквица, Новак Томашевић, Иво Капетанић, Васо Л. Тушун, Иво Мартић, Јако Милошевић, Франк Гилет, Ђуро Обиловић, Божо Обиловић, Лазар Брајовић, Петар Смањак Спасо Прапарић, Крсто Куртовић, Благоје Вучковић, Илија Кон, Иво Тезак, Вуко Денда, Крсто Радановић, Ђуро Ђурић, Илија Маслећа, Перо Ласић и Мијо Ковачевић по 1 тал.; Ђорђе Порћела, Стијепо Гучић, Марко Лончарица, Никола Мајковић, Петар Брадаш, Франо Лорко, Иво Куамар, Симо Куртовић, Никола Петровић и Мато Ласић по пола талијера.

Укупно тал. 614.50.
Најердјачије захваљујемо свој браћи Србима, који пружише свој прилог за ову опћу ствар и желим да их Бог поживи за дуго, како би и још били своје роду од користи.

Винџелс Камп 16 новембра 1901. Јово С. Спаић — скупљач прилога.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

ТУРБЕКУЛОЗА КАО НАРОДНА БОЛЕСТ И БОРБА С ЊОМЕ.

написао Д-р. Кноиф

с допунама превео с њемачког Д-р. Кујачић (Наставак)

На чему се оснива добивена наклоност?

- 1.) На употреби, особито прекомерној, алкохолна пића каогод и на другим прекомерним и разноврсним страстима.
- 2.) На утјецају и посљедицама разних болести, које слабе опћи организам и његов састав, какве је н. пр. запаљење плућа, тифус (болештина), красте, рикавац, сифилис, инфлуенца и др.
- 3.) На утјецају и посљедицама разних заната, којим су изложени н. пр. штамари, шепирџије, кројачи, ткачи и сви други, који сличан рад раде и који су изложени сувишној прашици, као пекари, млинари, угљари, камени мајстори, тестераши, радници у фабрикама, гдје се праве разне оловке, разни стаклари, метални мајстори и многи други.

Како се може избјећи така наклоност и разни шкољиви занати нешкољивим учинити?

Оној чељад, која се одају убитачним алкохолним пићима и другим непотребним изливцима, која су од тешких болести

овдравила или која се налази у неповољним по звању и дужности приликама, треба најтоплије препоручивати, да се с јектичавим никако не мијешају. Првим се (ш ј онима што много пију) никако не може помоћи, ако не пр мијене свој дошадњи начин живота. Она пак чељад, која су својом или чијом другом погрешком допали које друге болести, треба да се савјетују, да се темељито лијече под руковођењем самога љекара.

Разумије се не може се свој такој чељад, једнако строго препоручивати, да се ради снажења њиховог ослабјелог и опалог тијела с једнаком пажњом и тачношћу држе љекарског руковођства. Противу нездравих и нечистих радионица, особито у великим фабрикама и занатима свуда се енергично подигла сама влада.

Правила противу шкољивих заната. Према занатлијском уређењу њемачке државе, предузимачи разних заната су обавезани, да удешавају радионице, заводе, машинска одјељења, зборнице и др. и да их држе и управљају онако како ће радници бити у њима потпуно осигурани и заклоњени, баш према природно-хигијенском захтјеву, од сваке опасности за здравље и свој живот. Особито се наља бринути, да има доста свјетлости и чистога ваздуха, који се мора непрестано или врло често мијењати; даље треба водити бригу, да се уклања и чисти прашина, која се безусловно ваада мора дизати око свакога обрта. Пошто се свуда, гдје је много чељад, особито у разним радњама, развијају и дижу разни често врло шкољиви газови, то никако не треба заборавити да их по сваки начин треба уклањати. У томе смислу особито пажњу треба обраћати на разне одбацине у опћем смислу те ријечи. За бољу сигурност према разним опасностима, које обрти преставају, треба о свему ваада самог радника обавијестити и напоменути му, да сам обрати пажњу на потребност самоуређења и правилног држања. Ако баш радник мора радити гдје-год у прашином простору и ваздуху, ваада му треба препоручити, да носи заклон од прашине, такозвану респираторну маску. Чељад, која су паложена утјецају прашине од брашна (млинари, пекари), треба препоручити, да перу зубе (како издвоја тако изнутра) што чешће четком. На тај се начин удаљује између зуба брашно, из кога би се допније под утјецајем плувааче начинио шећер, који, као што је познато, служи згодним земљиштем за развијање разних, често врло шкољивих микроорганизама.

Разумије се у свим таким случајевима неопходно је потребан сложни и заједнички рад више чељад, јер она могу својим сопственим трудом у опасним приликама веома много помоћи и урадити у корист болесника. У слободно вријеме од рада бавити се у слободном и чистом ваздуху, пити чисту и здраву воду, не проводити вечери и ноћи у крчмама и у опће проводити правилни и озбиљни начин живота, — све су вам то најбоља срества, да је човек здрав и да за дуго сачува у свјески своје здравље.

Хигијенска правила о чувању и јачању здравља, која су наведена и описана у одјељењу „Како се човек може успјешно борити с насљедном наклоношћу туберкулози“, треба од свега срца препоручити

сију за позивање других стационера, једино да ослабе туреку владу, преувеличавајући опасност положаја у Цариграду, заборављајући да је он — Елијот — први позвао англиску флоту у Босну, а њино ријешење за друге стационере да је било допније два дана иза његовог позива флоте.

Чим влада мало, у чем буди боље, попусти маси народној, тим више маса има смјелости на даље захтјеве, те и софте почну са својим захтјевима све више избијати на површину. Софте сад почну предомисљати да одвоје калифат од султана, а ако би се томе Абдул-Азизу противио — то да га збаде с престола, а на његово мјесто да уздигну његова рођака Мурата, који је још у напријед обеога дати конституцију. Да би своју замисао што боље остварили, софте су очекивале да им по њином рачуну дођу још 12.000 софти из Анадолије.

Пошто се покрет за збацање законитог султана у велико раширио, и пошто је у ту зајверу ступио већи број масе народне, Дервиш-паша напусти се користовати тим и поставити на престол Јусуф-Изедин, сина Азисова, који је био началник гвардије, али већина гласова била је за Мурата. Истина, Мурат је имао непотпуно право насљедства на престо, али других способности није имао никаквих; напротив био је човек мек, бољажлив, подицавао се уливу са стране, — једном ријечју био је без одважности човек, а његов братучед Јусуф-Изедин одбијао је од себе свих својим охолом карактером, те на њега није могао никакв великаш упаливати.

Нешто од ових зајвера дошло је до уши и самоме султану Абдул-Азису, и он строго нареди да се паз на сваки покрет

и онијем, који су наклоност добили, као и оним, којим је туберкулозна клица урођена

(Наставиће се.)

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

(Управа Привредника у Загребу) како нам јавља, примила је 1000 круна за намјештање ваљаних шегрта од господара Николе Фуфића за спомен недавно преминулих чувених Травничких трговаца г. Ристе и Гавре Фуфића.

Недавно смо јавили да је Мана Моканова на исту цијељ одредила 16.000 круна, а познати српски добротир г. Исидор Добровић из Дарувара, као што је познато поклада годишње по 2.000 круна на унапређивање ваљаних српских ђака, шегрта.

Управа Привредника, која има по себно одјељење за шегртске послове (што је под великим трошковима), пробудила је својим ревним заузимањем у свим крајевима Српства опће интересовање за унапређење српског привредног подмлатка, српске радности, српског прегалаштва. Али нигдје ваљда нијесу сви слојеви народа тако разумно, озбиљно и темељито схватили српски привредни покрет, као наши мили вриједни Бошњаци и Херцеговци.

Није дакле чудо да одлична трговачка породица Фуфића даје први већи прилог за дјецу из Босне, јер сви смо у свему сасвим заостали, а Босна поготову нема спремих домаћих занатлија; него и те крајеве преплавају странци из бијела свијета, шире се и богате међу неупућеном, слијепом нашом сиротињом све више и више.

Добровићи, Фуфићи и многи други разумни народни добротвори показују нам и уче нас примјором својим, сваки дан и сваком приликом, како нам ваља радити. Хвала и слава свима помагачима, а нарочито таким скромним одличним људима, који у свој тишини раде што треба, који знаду што хоће.

Иста Управа пише даље:

Ми и овом приликом молимо да помогнете и препоручите што чешће топло заузимање добрих људи, као што су Добровићи, Фуфићи и многи други честити Срби, за омиљани српску, будућност српску.

Ко може и ко хоће, тај нека иде на школе, али што ћемо са онима који немају су чим на више, не имају гдје и на чем да живу, а ваљани су и желе, и хоће напред? Ето, за то, баш за то, и у главном само за то заузимају се сви добри људи. Ти ваљани младићи унапредиће себе, сузбијаће туђу најезду, а своју дјецу дизаће на школе, на више.

Ви нас разумијете, а ми све Србе свуд, сваки дан лијепо молимо, да нас и од сад сви у том послу помажу, као што су и досад. А кад до мало година, на свима линијама ново, чило, снажно, напредно, српско трговачко и занатлијско кољено, опет свуд на своје мјесто стане, кад се рад, зарада и капитал опет у вриједне српске руке сведе, онда ћемо за цијело опет у свему бити бољи, својскији и напреднији; онда ће богме и српска књига и новина, па и политика имати бољег, јачег

Муратов, којему је био забрањен залазак без одобрења и знања обер камергера. Књажевци, синови Абдул-Меџида а особито Абдул-Хамид (данашњи султан) овим наређењем буду страшно уверијењени, да су предпоставили за часније живјети својевољним затворницима, него се подчинити тако унижавајућим распоређењем за њихову част.

Престалице Муратове чим за ово дознаду, почну се бојати за сами живот Муратов, те је ово и убрзало допнији преврат. Ђуди, који су тада стајали на управи Турске владе, при крају крајева увиде опасност даљег попуштања бурним манифестацијама софти, које су могле за собом привући велике заплете, а особито им је то напоменула појава иностраних параброда на Босферу, која им је свједочила, да ће државе строго казнити сваки покушај и напад на иностране поданике и на хришћане, те Усеин-Абди-паша нареди, да јаве софтама, да ће им он умјети доскочити, ако се икад више појаве на улицама. Ово учини те се један дн софти обрати с молбом султану, да им опрости што су се усудили умјешати у државне послове. — Даље се говорило да је ово султана јако дирнуло, те је наредио да се као дар изда софтама из његове сопствене благајне 10. хиљада златних лира. За овим одма буду при свим ђанијама отворене школе поново, а неке немирнога духа софте разашљу по околним областима. Ово потицало предузеће владе противу софти, било је за султана несрећно, јер су се њим користовали вође револуционара, који су и по провинцијама спремили умове за преврат. По њиховом наговору, софте, којих су велики број испратили по областима, ходише су по селима и варошима јавно

и сталнијег ослонца; из тих редова рекрутираше се опет и многобројнија и имућнија Нох — интелигенција, једном ријечи све ће нам опет боље бити.

Зато треба да уз овај посао сви својски пријемо, а кад се сви свуда разиграмо, све остало доћи ће само собом брзо и лако, без муке водике, без каквих жртава. Кад сав српски народ види и осјети корист од свога рада, кад сви ми схватимо да нам у раду, и само у раду све добро лежи, онда, ах онда — а заузмемо ли се, то ће бити врло брзо — онда ће нам и све, све остало врло брзо на чисто изићи.

Зато Вас молимо, да сваком приликом препоручујете сваком Србину, нека се ваљани и здрави Срби посвећују на каквом поштом раду, нека за рана одлаве у свијет на изучавање живота и сваког свјетског реда и поретка. Кома баш није сила да се послје ода сасвим своје занату, тај не мора; тек био је у свијету, прогледао је својим очима, познаће му се, ваљаће му свега вијека, биће образован, углађен, свјетски човек. Тај неће залуђен, забезекнут, уплашен, збуњен пред стрпцем узмицати, попуштати му, већ ће сваку и свакију најезду срести разумно, озбиљно, спријечити, одлучно и успјешно сузбити.

Ми нијесмо нашу позицију, у којој смо били, за час изгубили, не може се за час све ни исправити. Зато треба година и година истрајног, опће народног заузимања и рада, треба много упуте, објештења, треба примјера, прегалаштва, а кад се само осјети успјех као што се већ мало осјећа, онда ће ни све лакше.

(Васпитавајмо дјецу за привредне струке!) Док је сав свијет, нарочито у новије доба, особиту пажњу посветио привредном напретку и привредној организацији, у нас се баш посљедњих десетина година готово сасвим на те послове заборавило. Много смо пропустили и изгубили! А правније у редовима наших привредника, нарочито по варошима, нијесу попуњавали наши млади, нови, чили рекрути — јер их не имасмо — већ се најбоше други, готови, спреми туђинци, странци мјесто нас и заузеше — разумије се — позиције, које су прије у нашим рукама биле.

Ново вријеме затече нас у оном стању, у којем се развијена, небзгављена војска налази.

Није дакле чудо, што се под тим утицајима и наш свијет у посљедње вријеме опет почео понешто интересовати за привредна питања и што се са свију страна хоће и жели опет опет живији покрет.

Тај дух захвата данас — једва једном — све више и више и наше кругове, Србе на све стране, па и нас у Хапсбуршкој Монархији.

Оснивају се свакојаки српски привредни центри, око којих се Срби дотичног краја, као Срби, окупљају, возују у заједницу и о својим потребама и невољама воде ријеч и бригу. По свима крајевима оснивају се разна српска занатлијска удружења, српске велјорадничке задруге, чисто српске штедионице, кредитне и штедионичке задруге, банке, ради се на остварењу српског трговачког удружења, подижу се, једино ријечју, и у нас разне потребне и корисне привредне установе, те се тако развија и јача опште интересовање и смисао за опште народно унапређење.

проповиједајући о потреби промјене владе, и ширећи позив у којему је била изложена кривица владе и потреба партијског рада противу исте. Тај позив састојао из следећих тачака:

Закон пророков гази се на најсрамнији начин. Необуздана страст султанава к раскоши и разврату и довела је народ и државу до пропасти.

Плата јадним солдатима и у опће свијем служитељима не изађе се читаве мјесече.

Државна управа налази се у рукама министара лакомих и неправедних, који немају ни части ни савјести (алисиз амансија).

Отоманска царевина изгубила је снагу, богатство и славу.

Незаконита уређења државна, која су уведена из подражавања нејерничности, намијенила су правила светог корана.

Због оваких околности, сваки добри мусулманин дужан се придружити к онима, који раде на корист ислама, те да се што боље и прије оствари програм реформа, које они предажу, а то су:

- 1) Да се постави на престол братучед султана Мурат.
- 2) Да се узхвате и казне сви министри, који су издајници Алаха и отачастава.
- 3) Уништење *шамизмат**) и његових уређења и одстрањење из управе свакога јеврејског елемента.
- 4) Успостављење шеријата или светог закона Корана.
- 5) Покровитељство Хришћанима.
- 6) Уважавање по одношају к Јевропи

*) Турски назив нове организације отоманске царевине по јеврејским начелима, која је увео султан Абдул-Меџид.

(Наставиће се.)

порима објашњавати Турцима велике користи политичке и економске од подражавања просвјешћеној Јевропи, а особито ако својим поданицима даде конституцију, чиме ће престижи Русију „тога традиционалнога крвника отоманске царевине“. Да запета Елијота није руководила искрена жеља о увођењу конституције ради олакшања стања хришћана у Турској, види се отуда, што се он притворно усхићивао предузећем „Младо-Турске“ партије, а као дипломата морао је знати, да се хришћани немају чему надати од увођења те конституције, јер је она давала искључиво право једино мухамеданцима, а за хришћане оставила само циљ службе и роштва овима првим, јер у будућој дворани представника, Турци морају имати већину и заузимају прва мјеста. Осим тога дипломат англиски морао је знати јасно, да сва борба противу Махмуд-Недим-паше имала је девицу „да се у будуће хришћанима не чине никакви уступци, нити да се попусти у одношајима Јевропи“. По тако новом склопу тога правила, о чему је знао сав Хенрих Елијот, у цијелој отоманској царевини треба да господари закон корана, јер је по њином мишљењу сва несрећа нашла на Турке, од како су почели пренебрегавати правила корана и замјењивати их новим регламентима, који су давали права ино страним дипломатима и капиталистима.

Поддржавајући покрет конституционара и јавно залазећи у додир с њиховим вођама, сав Елијот није заборављао упитати и на саму владу турску, упишући се да им докаже, да је Инглешка јединствена заступница турска противу три савезне тадашње државе јевропске, које су се рижиле да поступају с њом диктаторски. Он се није устручавао окривљивати Ру-

За школом и науком, а то је за про свјетом, беше у Срба од увијек воље и отимања. Ко не вна све наше прилике и неприлике, могао би помислити, да је у нас за школе било воље и интересовања, а за друго што да их нема; јер ко се није могао дати на више школе и науке, тај се није ни у другом чему огледао или чега другога лажао него се држао онога, што су му и дједови радили.

Али као да у томе у посљедње вријеме поље на боље. Истина, иде се у нас и данас — више него пикад досад — на школе; и треба да тежи за школом и науком онај коме може бити; али уз то траже и пазаре и они ваљани младјци, који не могу на више школе, данас и на другој страни лијепо поље за рад и заслугу.

Видио је већ и наш свијет, како из бијела свијета долазе све више и више свакојаки мајстори, трговци и стручњаци, те плаве наша села и градове, богате се међу нама и потискују нас из дана у дан све успјешније, јер умију, јер раде, — а ми сједимо скрштених руку на нашим привилегијама, па кукамо!

Које примјер што успијевају странци, — а које бијела наша отвори једва једном и нама очи. И у нас ово посљедњих десетак година заузимају се и ваљани ђаци, и разумни родитељи, и заузимљиви, свијесни учитељи, може се рећи: сви интересовани и позвани фактори све живље, разумније и успјешније, да се што више ваљаних српских, младина упућују на страну у ме грте и да се посвећују разним поштиним, корисним и уносним занатима.

Општи, напредни и привредни покрет обухватно је све крајеве и слојеве, па богме и наше газде и трговце. Још прије неку годину могли смо видјети много српске радње и радниције пуне туђе, старе и младе. Чисто би који пут човек помислио, да има Срба домаћина, који воле туђег радника у својој кући и породици или да не воде бриге о њим ствари, да им је све једно, ко му је у радњи. И то се, хвала Богу, данас ни добро окренуло. Данас баш једва наћи ћемо несејесна, немарна Србина газду, да не би држио, учио, упућивао Србе као младе и шегурце у својој радњи. Данас сви Срби и свијета и не и на то — досад се у нас обично рекло: „свијетлици!“ — стоје свјесно на бичеви, коју и исправљају дојакошње грјехе.

Истина, не може се све на једанпут поправити и дотјерати, што се многим десетинама година грјешило, кварило, пренебрегавало и заборављало. Отуђени смо скоро сасвим према најважнијим народним потребама и питањима. Ако хоћемо да све то исправимо, ред је да сви сложено засучемо рукаве, па да радимо коју десетину година људски. А кад се обнови и утврди опет права народна свијест; кад схватимо сви, да се немамо ни са које стране чему надати; кад сви сав наш рад према томе удесимо, онда неће требати више ни упутстава, ни савјета. онда ће тећи вода куд је текла.

А да би то што прије било, ваља омладину још из ране младости спремати на рад, спремати на издржљивост у раду, па ће онда оно мјесто оживјети, цео крај онај процјевати, јер добра дјеца постају узорни младјци, а узорни младјци постају срећни људи, који и друге повуку за собом. Од надничара оца може изићи напредан и моћан син, који ће и своју породицу боље прихватити и потпомоћи. Да буде среће и у кући и у народу, ваља сву бригу посветити дјецу. А дјеца се не могу изомтрити и како ваља на рад спремити у кући родитељској, него у широком свијету. Без воде се нико не научи пливати, а без мукe и без пробијања кроз свијет нико се не научи ваљано радити ни тећи. Зато ко жели дјетету своје среће и напретка у животу, тај ће дјете своје још из малена упутити у свијет на рад и на науку. Огласити ваља једном рат свему комотлуку, па прећи на рад, на озбиљан рад!

Из „Календара Матице Српске“.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Цетиње, 8 фебруара.

(Нови Сад и посмртни педесетогодишњица Владике Рада.) По свим српским крајевима, од Фоче до Пакраца, било је манифестација љубави и поште према великом српском Пјеснику, поводом његове посмртне педесетогодишњице, али је Нови Сад свима предњачио. Најприје је ту Матица Српска држала на Никољдан свечану сједницу, у којој је говорио проф. А. Сав дах о животу и раду Слављеникову; за тим је занатлијска омладина приредила други дан Божића бесједу у славу Његошеву на којој је држао сходав говор проф. Тих. Остојић; па је Српско Народно Поворишно Друштво приредило 26 јануара свечану преставу „Горског Вијенца“ у спомен Слављеника. О тој представи новосадски „Браник“ пише: „Публика наша, која је дунком напунила позориште, сду-

шајући са поворнице први пут дубоком мудрошћу и жарким родољубљем српским проникнуће ријечи великога пјесника српског, била је и остала све до краја свечане расположена, и том свечаном расположењу свом дала је видљива доказа тиме, што је са својих мјеста поустајала и стојећи саслушала за ту прилику од г. Исе Ђајића компоновану химну: „Боже драги, који све управљаш,“ која се отпјевала на завршетку „апотеозе,“ када вила лаворним вијенцем овјенчава главу неумрлога пјесника Рада. Велико одушевљење изазвао је брвојавни поздрав Ђајића црногорскога Николе I. на г. А. Хајинга ове садржине: „Пуно нам зажељујем на саопштењу, да ће се данас први пут представљати „Горски Вијенац“ мога великога Старица. Вјерем сам, да ће вашом вјештином удемеш за позоришту успјехи. Жалим што не могу бити присутан, да аплаудирам генију српске Спарте на позоришци српски Атине. Никола“

За ову свечану преставу написао је др. Л. Костић сљедећи „Пролог“:

На Ловћен гледах, у сву, с Цетиња, пун азора, ка' негда, дјетиња. Испитив, ај! у смјерној молитви, прозорних оној светој колиби: „Пјеснице, друже, душе, што ти би те тамо попе свог тијела прах, у громове, олује, град и страх? Нијеси л' зар свог праха био сит опростивши се земне трипје, но, пошту праха оца Србије, у душе своје уплете га нит? Зар праху да се душа поклати у самртни у час напокони, те да га дигне собом узгори да опростају час не ускори? Ил' тајне те што покрива твој хум разумјет' не ће никада наш ум? Да л' аа то прах свој попе на тај ком, да с њега гледаш душом жалосном, гдје племе твоје спава мртвим сном? Па рени, наговјести, дај ми знак, што видиш отуд, свјетлост или мрак? Видиш ли врата, оног старог, твог? Једва га видиш, сломио га Бог. Виђиши су му сад крпелице, а мач и круна подсмјех свјетине. Ал' многи други створили се враг, час ту, час тамо, свуд му видиш траг. Има их грдних, има виђених, има их голих, има кићених, час мислиш није никакав им број, час навале ка' љутих воља рој. Ал' који је, у вршком сјемењу, најжешћи крвник твоје племени?

На Ловћен-капи амагани се храм, облачак над њим, црни један праг, сјевну мува по том прамену, ка' да су слова у том пламену, лијепо читам што ми пише плам: „Док на ту земљу ови стоји кам, најкрњи праг је Србин себи сам!“

А проф. Јован Живојновић написао је „Аптеозу“ као Епиграму за „Горски Вијенац“ у два призора. Први је привор у цркви пјесниковој на Ловћену, у поноћа. Око гроба Пјесникова стоје сви учесници у „Горском Вијенцу.“ На једном предњем крају Милош Обилић а на другом Вук Мићуновић. У средини остраг Владика Данило. Пред цијелом појавом Вила. У другом призору зазвоне звона, запуцају пушке улази коло Црногораца и Црногораца. Вила се повлачи у дно са својима и залазе иза позорице. Платно црквено у дну позорице подиже се и на облаку појављује се око сјенке Владичине вијенац прешањих јунака из „Горског Вијенца“ са Милошем Обилићем. Овај призор завршује са химном, коју народ пјева:

Боже драги части и поштења, Изведи нам род из искушења; Саслушај му молитве и хвале: Високо пу дигни идеале! Боже драги свјета родитељу, Рамакни му ону мачу нељу, У висине вид му скрени свете, Да спасења ставау не помете!

Изашао је нарочити број „Позоришта“ са сликом Владичином, у ком је штампан „Пролог“ и „Епиграма“, са врло лијепим чланком о „Горском Вијенцу“ од проф. Тихомира Остојића.

Такођер је изашао уједно 4 и 5 број „Бранкова Кола“ у славу Владичину, који ћемо у идућем броју приказати.

(Књижевна Лист.) Изишла је XII свеска овог часописа за годину 1901. са овом садржином: Његову, пјесма од „Попа Милка“; Листина, приповијетка (свршетак) — од Саве П. Вулића; Пред Војничком сликом: „На развалинама српског царства“, пјесма (са сликом) од Ст. Бешевљевића — Петрова; Проплачу Земљак (свршетак) од Ј. Колечека, с часком Д. Вукотић; Један прилог за књижевно просвјетну историју Црне Горе (свршетак) од Марка Драговића; Једно писмо из доба црногорског напада на Зету 1832. године, приопћено — ш — ђ; Једна биљетка о границама међу Црном Гором и Аустријом, које су уређене за вријеме владике Петра II — приопћено Марко Драговић; Да разбистримо! — Одговор на од-

говор, полемичка расправа од Мирка Миљковића; Пролог за „Горски Вијенац“ од Дра Лазе Костића; Аптеоза као епиграма за „Горски Вијенац“ од Јоаса Живојновића; Књижевност: Доста прича Бранислава Нушића — оцјена од проф. Јаше М. Продановића; Домаће његовање и васпитање дјете у Црној Гори, написао А. Јовићковић — оцјена од С. П. Вулића; Нове књиге и листови; Биљешке.

Уредништво вели, да се ова свеска листа због извјесних околности задоцнила читав мјесец и да ће свеске за јануар и фебруар изаћи заједно.

Телеграми Бечког „Кор. Бира“.

БРЕМЕРХАВЕН, 3 феб. — Пруски Принц Хајнрих кренуо је пут Њујорка на брод „Кромпринц Вилхелм“.

БИОГРАД, 4 феб. — Краљ је примио оставку министра просвјете Ковачевића. Министар трговине Миловаковић привремено замјењује га.

ПАРИЗ, 5 феб. — „Тан“ доноси из Лондона под ресервом да су два бурска делегата отпутовала у Трансвал да обуставе непријатељства.

ЦАРИГРАД, 6 феб. — Трговински уговор турско-србијски потписан.

— Порта је позвала Принца од Самоса у Цариград.

БИОГРАД, 7 феб. — Министар иностраних дјела Црне Горе Вуковић стигао је.

— У скупштини је одговорио министар пресједник на интерпелацију о нападајима извјесне иностране штампе на Србију и њену династију. Већина је одобрила одговор.

РИМ, 8 феб. — Краљ је отворио парламенат престојним говором, живо аплаудирају, рекавши да су односи Италије са свима велесилама извршни. Политика, која је узимала у обзир сва наша права и све наше дужности, задобила нам је олобравање и симпатије и ласкаве доказе поштовања од свију народа иностраних. У концерту великих сила обраћа интереса, вјерност савезима и везе срдечног пријатељства слажу се потпуно са главним циљем Италије, уздржањем мира.

РИМ, 9 фебруара. — При избору пресједника камаре владин кандидат Вила је добио 142, социјалист Коста 17, а предато је 120 биљета бијелих. При ужем избору Вила је добио 135, Коста 25, а 142 бијела биљета. Узбуђење Занардели је изјавио да се министарство ресервира услед овог гласовања да одлучи. Занардели је поднио Краљу оставку кабинета.

Нереди у Трсту и Барцелони.

ТРСТ, 1 фебруара. — Штрајк, који су започели фогисти лојдови, постао је опћи. Сви магацини су затворени. Велико мноштво по улицама озлојеђено каменом ломом проворе. Полиција је покушала да разбјега свјетину, која баца на њу камење и испалила два метка. Један агент полицајски рањен. Војска је заузела цео град.

ТРСТ, 2 фебруара. — На састанку радничком нијесу могли говорити доћи до ријечи услед више 4000 радника увећано неизбројним мноштвом пролазе по улицама. Војска их је разбјега али су они бацали камење и једног официра тешко ранили. Тада је војска пуцала. Пало је пет мртвих и много рањених. Многе је полиција уапсила. Вође радничке пристале су на предлози арбитража.

ТРСТ, 3 фебруара. — Послије подна сакупљене масе бацали су камење на куће, које нијесу извјесиле црпало за погинулих, оборили су фореале, запалили газ. Војска је пуцала, и пала су 3 мртва и 4 рањена. У вечер је била тишина. Суд арбитража прихватио је захтјеве фогиста.

Један агент пулицајски убијен, многи рањени. Влада је прогласила изавредно стање у Трсту, обуставила уставна права, о у случају потребе биће проглашен пријеки суд.

ТРСТ, 4 фебруара — Проглашен је пријеки суд за преступе побуне у граду и околини. Данас мир До синоћ су 95 уапсени данас тројица. Јучер су пали 2 мртва и 7 рањених. Слагачи су опет почели радити. Данас силни вјетар с мећавом.

МАДРИД, 5 феб. — Положај у Барцелони врло озбиљан. У сукобима много рањених. Опасно стање и војнички суд проглашен. Штрајк је опћи отпочео. Сва радња обустављена.

БАРЦЕЛОНА, 5 феб. — Радници су се сукобили са војском. Пало је мртвих и рањених 35. Многи уапсени. Допло је појачање војске. Број радника 80,000.

ТРСТ, 6 феб. — Траје тишина. Војска чува јавно зграде и индустријалне заводе.

БАРЦЕЛОНА, 7 феб. — Универзитет и све школе затворене су. Управитељи радничких удружења уапсени су. Агитација се распостире по околини. Барикаде се подижу. Војска је пуцала и ранила више радника. Мноштво је покупало да развали трамвај. Интервенирала је коњица. Много рањених. Апсења се настављају.

БАРЦЕЛОНА, 8 феб. — Радници су убили три радника, који су хтјели радити и једног пећара, који био дигао цијену хлеба Смутња има карактер анархистички.

МАДРИД, 8 феб. — Држи се да ће криза министријална наступити послје декрета, који ће обуставити гаранције уставне у Шпанској. Из Сарагосе јављају да је за владао штрајк опћи.

БАРЦЕЛОНА, 9 фебруара. — Радници су покупали да ослободе другове уапшене. Војска је одбила тај нападај на тамницу и многи су остали мртви и рањени.

Приватне Објаве.

ПРОДАЈЕМ

Моју кућу у Зетској улици Број 11.

Цетиње, 2 фебруара 1902 г.

С. Татар.

Р. 14

Бр. 9

2—2

ОБЈАВА.

Продајемо из слободне руке нашу кућу, која се налази у улици „Новице Церовића“ на Цетињу.

За погодбу обратити се потписатој

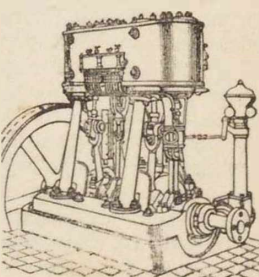
браћи: Петар и Митар Почен.

Р. 25

Бр. 11

1—3

Stabilimento Lazarus Fiume

Направљање парних машина, парних котлова и парних лажица по прописима к. и к. ратне мариње.

„Направљање трансмисија и кола.“

„Ливаоница гвозда, челика и туча.“

„Поправке“

F I U M E: M O L O L U N G O.

П. п.

Бр. 20

19—20

—*